Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Jodoci Badij asce[n]sij Stultifer[a]e navicul[a]e seu scaph[a]e, Fatuarum mulierum: circa sensus quinq[ue] exteriores fraude nauigantium ...

Badius Ascensius, Jodocus

[Straßburg], 1502

VD16 B 145

Stulte visionis straphe

urn:nbn:de:bsz:31-294548

Visual Library

Stulte viſionis ſcaphe.

Primę ſcaphę ſtultiferę/quæ p̧ viſum
ſtultum ad interitũ ducit: explanatio.

p Rimo loco de viſu eiuſq; ſtulticia dicere cõſti
tui: q̃ is cũ ſit ſubtiliſſimus & minimũ mate
rialis ad diuinũ officiũ ꝓxime accedere faciat
qd' gręci oĩa videre & cõtemplari eſſe ex eo putant
voluiſſe: q̃ apud eos deus ipſe theon quaſi contem
plator & oĩm inſpector appellat. Theoreo eñ con-
templor: & theorema ſiue theoria contẽplatio dicit
Is aũt eſt de q̃ Geñ. i. ſcriptũ eſt. Vidit deus cuncta
quę fęcerat: & erant valde bona. Verũtamen cũ ipſe
oĩa videat: inuiſibilis tamen eſt; oculo quidẽ morta
li: niſi quantũ ipſe ſeſe viſibilem p̄beat; cuius qdem
viſio viſiq; cõſummata fruitio: ſummũ illud bonũ

Theoreo
theorema.
Theoria
Geñ. i.

Corin. xiij (quæ beatitudo dicit̃) nõ immerito nuncupat̃. de q̃ diuinus apostolus. i. Corin. xiij. Videmus (inquit. nũc per speculũ in enigmate: tunc aũt facie ad faciẽ Et ales ille celestiũ in terris cõtemplator maximus. prie cañ. iij prime canonice sue ca. iij. Scimus qm̃ cũ apparuerit similes ei erimus / qm̃ videbimus eũ sicuti est. dixi subtilissimũ esse visum. quia vix quisq̃ philosopho rũ / quid sit / dep̃hendere potuit. vñ Aulus gelius li. Aulus gel. v. ca. xvi. De videndi ratione. deq̃ cernendi natura diuersas esse opiniones philosophorũ aduertimus. Stoici causas esse videndi dicũt radiorũ ex oculis in ea q̃ videri queunt emissionẽ / aerisq̃ simul intenti Epicurus. onẽ. Epicurus. Effluere semp̃ ex omibus corporib⁹ simulachra quedã corporũ ipsorũ: eaq̃ sese in ocl'os Plato inferri: atq̃ ita fieri sensum videndi putat. Plato ex istimat genus quoddã ignis lucisq̃ de oculis exire / idq̃ cõiunctũ cõtinuatũq̃: vel cũ luce solis: vel cũ al terius ignis lumine: sua vi & externa nixum efficere vt quecũq̃ offenderint illustrauerintq̃: cernamus. Sed & hic ea q̃ disserimus imaginandũ. Eiusdẽq̃ il Enniani lius Enniani neoptolemi (de q̃ supra scripsimus) cõ silio vtendũ est. Qui degustãdum ex philosophis Peripateti ci. censet: non in eã ingurgitandũ (hec ille) Peripateti ci aũt censent visionẽ fieri intro suscipiendo. Vide mur tamẽ cũ pfecte quid inspicimus: potius emitte re nescio quid visiuã potentiã cõcernẽtes q̃ suscipe re. Sed hec philosophi disquirãt mihi satis est osten disse adhuc incognitã esse videndi potentiã: que il lic pfectissime exercet̃ vbi plurimũ est luminis: do nec illi haud impar fuerit: quod nõ alibi esse dicã: q̃ vbi sol iusticie & lux illa vera que etiã in tenebris lu cet: & illuminat omnẽ hoĩem venientẽ in hũc mun dũ: xp̃s dñs noster: patri coequalis in coequali glo

Stulte visionis scapha.

ria conspicitur. Proinde vt creaturarꝫ proxima quę q̄ cœlo est: ita perfectissime videre putatur: cōtraq̄ talpę & vermiculi qui in terris degunt: oculis capiuntur tanq̄ indigni tam prȩstantis muneris beneficio Quocirca tam dementes atq̄ insani sumus qui tāto beneficio donati: terrenis inhyamus: terrena cō templamur: terrenisq̄ fruimur: cū tamē id beluarꝫ esse etiam Ethnicus testetur poeta dicens metamorphoseon. i. transformationū primo. Pronaq̄ cū spectent animalia cetera terras: Os homini sublime dedit: cœlumq̄ videre iussit: & erectos ad cœlum tollere vultus. Cęterꝫ quia vt excellentissima quęq̄ potentia: bene vtentibus optima est: ita abutētibus pessima: nō ab re pręcatur diuinissimus ꝓpheta dicens Auerte oculos meos: ne videant vanitatem. fęcerat eñ eius rei periculum. Qui dum bersaben incautior videret in adulterij / & nephandissimi homicidij crimen delapsus erat. Incredibilis eñ est rei visę vbi delectat in animū quasi per fenestram quandā penetratio. vsq̄ adeo vt doctissimus poetarꝫ in georgicis dicat: Vritq̄ videndo fœmina. Siquidem videndo . i. dum videtur masculorꝫ animos amoris incendio inflammat. Quapropter in bucolicis idem misere depereuntē sic exprimit. Sepibus in nostris paruā te rosida mala (dux ego vester eram) vidi cū matre legentē: vt vidi vt perij: vt me malus abstulit error: hoc est postq̄ te sic vidi: o qualiter perij qualiter me malus error. i. insanus amor abstulit. i. a ratione ac sensu abalienauit. q. d. non possem verbis consequi Neq̄ veru indigne ferēdum est / si tanti thesauri periculosa est possessio & difficilis custodia. Intantum autem difficilis est ipsius visus custodia: vt saluator noster per allegoriam sic consulat nobis Mathe. v.

Ethnicus poeta.

Psalmista.

Virgilius in Buccol.

Mathei. v

Stulte visionis scapha.

Si oculus tuus dexter scandalisat te: erue eum & pro
iice abs te. Expedit em̄ tibi vt pereat vnū membro-
rum tuoꝝ: q̄ totum corpus tuū mittatur in gehen-
nā ignis. Et causam pręposuerat dicens. Quia om
nis qui viderit mulierem ad cōcupiscendam eā: iam
mœchatus est eam in corde suo. Dixi aūt per allego
riam id dominū dicere. Nō enim vt oculum carna-
lem eruas: sed vt eius abusum compescas admonet
Sumus enim membrorum nostrorū ad diuina ob-
sequia concessoꝝ gubernatores: non domini. Non
nulli tamen ethnicorum philosophorum: ne quod
nolint videre cogantur visum sibi ademerunt: vt de
democrit⁹ mocritus: de quo Aulus gelius libro. x. capite. xvij
Aulus gel' Democritum inquit philosophum in monumen-
tis grecę historię scriptum est: Virum pręter alios
venerandum auctoritateqꝫ antiqua pręditum: lu-
minibus oculorum sua sponte se priuasse / quia ex-
istimaret cogitationes commentationesqꝫ animi sui
in contemplandis naturę rationibus vegetiores &
exactiores fore: si eas videndi illecebris / & oculorū
impedimentis liberasset. Id factum eius modumqꝫ
ipsum quo cęcitatē facile solertia subtilissima consci
Laberius uit: Laberius poeta in mimo quē inscripsit rectiorē:
versibus quidem satis mūde atqꝫ graphice factis de-
scripsit. Sed causam voluntarię cęcitatis finxit aliā/
vertitqꝫ in eā rem quā tū agebat nō incōciniter. Est
em̄ p̄sona (q̄ hoc apud Laberiū dicit) diuitis auari &
parci: sumptū plurimū luxūmqꝫ & popinationem
adolescentis filij deplorātis. versus laberiani hi sunt

Laberiani versus.

Democritus abderites: phisic⁹ philosophus: clypeū
Constituit contra exortum hiperionis: oculos
Effodere vt posset splendore ęreo: ita radijs
Solis: aciem effodit luminis: malis bene

Esse ne videret civibus. sic ego
Fulgenti splendore in pecuniam volo
Lucificare exitum etati mee
Ne in re bona videam esse nequam filiũ. Hec ille.
Quia vero nec visu carere nec eo abuti bonũ est: prudenter vtamur necesse est. quod vt diligẽtius faciamus: q̃ & quales abusi sint paucis percurremus. Duo aũt sunt ipso visu abutensiũ genera: alterꝝ eoꝝ qui aut illicite aut illicita vident: alterꝝ eoꝝ q̃ vt illicite videant accurrãt. In priori genere primũ locũ dare possumus lucifero: q̃ cũ in speculo diuinitatis videret: quid ceteris prestaret creaturis: nosset q̧ creaturã aliq̃n (vt q̃dam dicũt) a dextris altissimi cõsessurã dicebat in corde suo: illud Esaie. xiiij. In celum conscendã: supra astra dei exaltabo solium meũ: sedebo in mõte testamẽti in lateribus aq̃lonis. Ascendam sup̃ altitudinẽ nubiũ similis ero altissimo. Vbi subdit ꝓpheta: Verũtñ ad infernũ detraheris in profundũ laci. &c̃. Sc̃d'm aũt cõplicibus eius: de q̃bus subdit ibidẽ. Qui te viderint ad te inclinabunt̃ neq̧ ꝓspicient. Tertiũ vero prothoplastis hominibus vidit enim mulier q̧ bonum esset lignum ad vescendum: & pulchrum oculis & aspectu delectabile Vidit autẽ vir ipse miserrimus: q̧ mortua nõ esset quæ comederat mulier: vnde vt illi morẽ gereret & accepit & comedit. Quartũ primogenito eoꝝ: videns eñ cayn: quia respexit dñs ad abel & ad munera ei⁹ Ad se aũt & ad munera sua nõ: iratus est vehemẽter & cõcidit vultus eius. nec requieuit donec per insidias euocatũ interfœcit fratrem. Quintũ filijs dei/. quividentes filias hominũ q̧ essent pulchre. acceperũt sibi vxores ex oĩbus quas elegerũt. Sextũ egiptijs q̃ viderunt mulierẽ scilicet sarai: q̧ esset pulchra

Duo genera visus

Lucifer

Esaie. xiiij

nimis: & nunciauerunt principes Pharaoni qui & e
ius specie captus est: sicut postea etiam abimalech.
Septimum zodomitis: qui visis angelis quosviros
putabãt: abuti volebant. Octauũ vxori loth: quę re
spiciens post se versa est in statuã salis. Et vt in fabu
lis est, euridice vxori orphei: q̃ respiciẽs post se retra
cta est in infernũ. Nonũ dinæ & raptori eius sichem
Egressa est eñ dina filia lyę vt videret filias regiõis
illius: quã cũ vidisset sichem fili⁹ Emor enei priceps
terrę illius: adamauit eã & rapuit & dormiuit cũ illa
vi opprimẽs virginẽ. Decimũ vxori phutifaris quæ
post multos dies oculos suos in ioseph qui erat pul
chra facie & decorus aspectu inięcit / & ait / dormi
mecũ. &c̃. Vndecimũ marię & fratri eius aaron mo
ysi inuidentibus. Duodecimũ israhelitis q̃ videntes
filias Moabitarum speciosas cognouerunt eas. De-
cimumtertium Sampsoni qui ascendit in rhamata
viditq; ibi mulierem de filiabus Philistijm quæ pla-
cuit oculis eius & cetera. Decimumquartum Assue
ro: cuius nota per concupiscentiam oculorum est li
bido. Decimumquintum Dauid regi propter male
visam Bersaben. Decimumsextum Ammoni prop
ter sororem thamar. Decimumseptimum Salomo-
ni: propter innumerabiles fere cõcubinas: quę auer
terunt cor eius. Deniq; omnis fere animorum stulti
cia ex visu illicito sortit̃ originẽ. In scd'o aũt genere
eorum videlicet qui illicite videri volunt / innume-
rabiles sunt fatui & fatuæ. Quænam mulier hodie
tam pudica: quæ per speciem suã si non pollui: lau-
dari tamẽ & cõcupisci nõ desideret: Quota quęq;
natiuo decore: ꝓprioq; colore cõtenta: nullũ phucũ
adhibet nec miseris anĩs captãdis laqueos cõstruit:
Quot eius rei in sacris codicibus: q̃t in apocriphis